

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבע בבדיקת העירובים השכונתיים

עירובין למעשה
עירון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון מס' 343
כסלו תשפ"ג

שאין עוברים בתוכה, גם בפרדס שמיועד לגידול ושיווק לא עוברים בתוכו מלבד לצורך העבודה. אלא בשישבים סמכו על דברי השו"ע (שם ס"ט) שחצר שנטע בה אילנות, אינם מבטלים את הדירה, וזה שונה ממקום שנזרע, וביאר המשנ"ב (ס"ק ס"ה) כי עבידי אינשי להסתופף בצל האילנות, [ושימוש כזה הנמצא בסמיכות לדירה, הוא שימוש שמשתייך לדוירים, ואכמ"ל]. אבל כבר העירו על כך, שהפרדסים אינם דומים לדברי השו"ע, כי בשו"ע דיבר על מציאות שבה דרכם של אנשים להשתמש תחת האילנות להנות לשבת בצילם כמ"ש המשנ"ב, אבל אם יש פרדס גדול, שהמציאות וההרגל הוא שאין דרך האנשים לשבת בצילם, ולפעמים גם בעה"ב מקפיד על כך שלא יהרסו לו את המטע, הרי זה ממש כמו שדה. וזה ביאור דברי השו"ע שם בתחילת הסימן (סעיף א') שכתב איזה מקומות נאסרו, כל שלא הוקף לדירה כגון גנות "ופרדסים". וכן מבואר לדינא בחזו"א.

פירצות בחממות אסורים את העירוב

עוד מבואר במשנ"ב (שעה"צ ס"ק פ"א) באופן דומה, שכתב לחלק בין מקום שהוקף לדירה ואחר כך נמלך וזרע בו, לבין מקום שהוקף מראש על מנת לטעת אותו, שהוא לא נעשה מוקף לדירה. לפ"ז יש בעיה גם בפרדס שנמצא בתוך העירוב. וצ"ע מה שמקילים בזה בכמה מקומות, שמקפידים על זרעים ולא מקפידים על אילנות. ובפשטות אינו נכון.

בישוב זה נוסף עוד דבר באותו נושא, שהיה שטח של כמה עשרות דונמים של חממות, שגם הם היו בתוך העירוב, ללא הפרדה של שדה"פ. והנה חממות הן בודאי זרעים, ובודאי שלא משתמשים בתוכם, וא"כ מדוע לא הוציאו אותם מהעירוב. אמנם יש חממות שהן סגורות הרמטית ע"י יריעות הנילון העוסף את החממה, בעבר היו עושים עם נילון פשוט יותר, והוא היה נקרע הרבה, וגם מתנדנד ברוח, ואינו כשר למחיצה, אבל בזמנינו משתמשים בהרבה מקומות בנילון עבה במיוחד, וגם החיבורים חזקים, ואפשר לומר שהרבה חממות כשרות למחיצה, וממילא גם אם הם בתוך העירוב אין בעיה, כי בתוכן באמת אסור אבל את העירוב של הישוב הן לא אוסרות, כמו באופן שהקיפו אותן בצוה"פ. אבל החממות שהיו בישוב הזה, לא היו חממות מסודרות, אלא כמו כסוי של בד שחור, היו הרבה קרעים, וכן קטעים שלא הגיעו לקרקע, וממילא גם זה אוסר את העירוב, [אם לא נידחק לשיטת הדבר שמואל]. וא"כ גם ביחס לעירוב של רבנות, זה כבר לא עירוב מהודר.

בישובים לא להשתמש בלחיים כי אינן תחת החוט

עוד היה לנו שיעור מיוחד בישוב הזה, גם בהלכות צורת הפתח, במקומות שכאמור עשו עירוב להקיף את המקומות שיש שדה ממש. בחלק מהשדה היה אפשר לראות עמודי עירוב מסודרים שהותקנו לשם כך, אבל בקטעים מסוימים שהיו עמודי תאורה או עמודי עץ, חסכו בהשקעה בהתקנת עמודים, וקשרו את החוט לעמודי התאורה. אלא שכידוע שיש בהם בעיה של צורת הפתח מן הצד (שו"ע סי' שס"ב ס"א) כי בדרך כלל אי אפשר לקשור לעמוד התאורה מעל גבי ראשו, אלא קושרים סביב לעמוד בגובה חמש מטרים בערך, וזה מן הצד ופסול. הפתרון לכך הוא להעמיד לחי לפני העמוד, באופן שיהיה מכוון תחת החוט, ואז העמוד הוא לחי.

עמוד תאורה עם לחי שאינו תחת החוט

בדרך כלל אנו מלמדים את הישובים שלא ישתמשו בלחיים כלל, [בשונה מהעירובים השכונתיים שמעדיפים להוסיף לחיים אפילו בעמודי עירוב תקינים], כי בישובים אין את הידיעה כיצד להעמיד את הלחיים

עוד ישוב שנבדק, דין צורת הפתח בשער שנסגר בשבת
בשבע זה יצאנו אל ישוב חדש, כלומר ישוב שלא ביקרנו בו קודם. רק שמענו אודותיו מהבדק המקומי ומרב המועצה, שאמנם בישובים הסמוכים יש בעיות של חוטים מהצד וכדומה, אבל בישוב הזה אין בעיות, כי יש להם גדר טובה ומסודרת סביב כל הישוב. השבע הגיע אחד מהתלמידים שרצה לסייע בבדיקת העירובים ובסיוע להכשרתם, להציל רבים מעוון, ונסענו איתו אל כמה מקומות שאחד מהם היה הישוב הזה. כשהגענו לכניסה ראינו באמת גדר חדשה, יציבה וטובה, אבל כבר בשער שמנו לב שזה לא עירוב מושלם. בשער היה עמוד אחד של עירוב אך ללא חוט, ובצד השני היה עמוד תאורה עם כמה קרשים שכנראה שימשו ללחי, אך כעת הם לא היו כשרים. והנה הדבר הזה לא פוסל את העירוב לכל הדעות, כי אע"פ שאין צורת הפתח, מ"מ השער נסגר ליום השבת, וא"כ המקום סגור במחיצה, ואין צורך בצורת הפתח.

שער עם עמוד אחד ללא צוה"פ

אבל הבעיה במצב זה שהרי ברור שהשער נפתח כמה פעמים במשך השבת, אם בשביל הסיירת של הביטחון, או אמבולנס במקרה הצורך, ועוד סיבות שונות. באותם זמנים שהשער נפתח, ורחבו כמובן יותר מ"י אמות, הרי זה פירצה שהיא יותר מ"י אמות, ולא מועיל בה שיש רוב גדר, כי דין עומד מרובה לא מועיל ביותר מ"י אמות (שו"ע סי' שס"ב ס"ט). אמנם דעת כמה מגדולי האחרונים (חת"ס ורע"א) ששער שנפתח ונסגר מתיר גם בלי צורת הפתח כיון שנחשב פתח. אבל הוראת הרבנים בזמנינו כדעת החיי אדם והחזו"א (וספק בפמ"ג) שחייבים צורת הפתח, וכך נוהגים בארץ ישראל גם בעירובי הרבנות. לכן יש צורך לעשות צורת הפתח בשער הישוב, אפילו שהוא נסגר בשבת. רק שזה לא פוסל לגמרי את העירוב, אלא ההגדרה היא שזה לא עירוב מושלם, במצב שגם לפי הוראות הרבנות צריך לתקן אותו.

לעשות היקף לשדות שבתוך העירוב של הישוב

המשכנו ונכנסנו לתוך הישוב, עברנו לאורך הגדר, וראינו שהיא שלימה וטובה, לא פרוצה, ולא תלויה. אבל מהר מאוד הגענו לבעיה אחרת. בתוך הגדר יש כמה שדות גדולות, ובדין שדה ידוע שחז"ל אסרו אותה כדון כרמלית, ונקרא שמה קרפף, וכתב השו"ע (סי' שנ"ח ס"י) שאם יש חצר גדולה שהוקפה לדירה, וזרע בה שדה בגודל בית סאתיים [שהוא 44500 מטר רבוע לשיעור רח"נ, 4600 מטר רבוע לשיעור חזו"א], כל החצר נאסרת מדין פרוץ למקום האסור. ולפ"ז כשיש שדה בתוך הישוב, היא אוסרת את כל הישוב. אמנם הבה"ל (שם ס"ט) הביא את שיטת הדבר שמואל להקל, שהיקף של עיר שונה ואינו נאסר. אבל הבה"ל הביא שהאחרונים פקפקו עליו ואמרו שרק במקום שאי אפשר לתקן שלא ייכשלו רבים, יעשו לפחות כך. וכן ההוראה היום לישובים שצריך להוציא את השדות, ורק ישוב שאין לו אפשרות יעשה בינתיים עם השדות. וכן גם בישוב זה ראינו מיד חוטי עירוב שמקיפים את השדה. דבר זה נוגע מאוד בתקופה זו שהתחילו לזרוע את השדות, שכעת צריך יותר לשמור על היקף הפנימי שלהן.

השדה מופרדת והחממות בתוך העירוב

האם יש הבדל בקרפף בין שדה לפרדס גדול

אבל מלבד השדה שחורשים וזורעים בה היה גם שני פרדסים גדולים של תפוזים, שהם לא היו מוקפים בחוטי עירוב, אלא פתוחים להיקף של הישוב. ולכאורה מה ההבדל ביניהם, הרי כמו ששדה זרועה אוסרת משום

השיעור מגיע בעקבות התחדשות התופעה של עובדים זרים ששוכרים דירות באופן עצמאי, וגרים בתוך השכונות לתקופה ממושכת. במקרים אלו לא מדובר על עובדים זרים שגרים בתוך הדירה של המטופל, שבהם יש הרבה אופנים שאינם אוסרים, ויש לדון כל מקרה לגופו, אבל במקרים החדשים הם שכרו דירה לב, ובזה יש להם דיורים עצמאיים, שבהרבה מקרים הם אוסרים מעיקר הדין.

בשיעור הבאנו נידונים חדשים שהגיעו למענה ההלכתי של מוקד העירוב, בבקשה לקבל הדרכה והכרעה כיצד להתיר את העירוב כראוי. אחד מהדברים נביא כאן לתועלת הקוראים היקרים.

גור שהתגיייר במקום שאינו מוכר ומתנהג כיהודי

מתוך השאלות שמגיעות למענה ההלכתי של מוקד העירוב, הגיעו לאחרונה כמה שאלות מיוחדות לא שגרתיות. נביא כאן אחת מהשאלות בענין דין שכירות מגוי שגר בשטח העירוב. שאלה זו הגיעה משכונה חרדית עם עירוב מהודר, שהאחראי מתמסר לתקן את העירוב בהידור רב, אבל הוא מסתפק אולי אין להם עירוב כלל. מה יכול להיות הבעיה.

לאחרונה הוא גילה שיש בשכונה כמה משפחות של גרים, שהתקבלו בכבוד בשכונה וחלקם אברכים טובים ות"ת, הם עלו ארצה כגרים שהתגיירו בחו"ל, והם מתנהגים כיהודים לכל דבר, מתוכם יש שתי משפחות שהגירות שלהם אינה ברורה. במשפחה אחת הילדים לומדים במוסדות של חב"ד ובמשפחה אחרת הילדים במוסדות של בני תורה, אבל לפי מה שהוא בירר ולפי המצב היום בחו"ל, יש להסתפק אם לסמוך על גירות זו, לאחד מהם הגיור נעשה בצורה שאינה מוכרת לרבנות בארץ, ולשני הגיור מוכר אבל מארץ שאינה מוחזקת בטוב בעינינו אלו, והם לא עברו שוב גירות בארץ. האם צריך לחשוש שהגירות אינה כדון, וא"כ הם פוסלים את העירוב, עד שישכרו את רשותם. זה מצער לחשוב כך על יהודים שגרים בשכונה, אבל זו שאלה הלכתית לא פשוטה. הוא פנה לכמה רבנים המתעסקים בעניני גירות, והם השיבו שאינם יכולים לומר שסומכים על גירות מסוג כזה. אם כן אמר האחראי, שהוא חושש שהעירוב אינו כשר, הוא עושה את העבודה בתיקון העירוב במסירות ממש, ואינו יודע אם יש לו עירוב.

האחראי התקשר נכון למוקד העירוב, וניסה לשאול האם יש איזה חזקה שהעירוב טוב, אולי חזקה שהוחזקו כיהודים, שהרי מצאנו דין כזה שסוקלים על החזקות. והנה זה נידון ארוך ומורכב, ויש הרבה לדון בו בהתאם למציאות בת ימינו, אם אדם שבא ונוהג כיהודי, יכול לאחר זמן לומר שהגירות שלו לא טובה, האם הוא נאמן על עצמו והאם הוא נאמן כלפי בניו ואשתו. וניתן לקוראים לעיין בזה. אבל אמרנו לו שכאן הרי זה שונה, כי אנו יודעים על מה מסתמכת החזקה, ויש בה ריעותא. בקיצור האחראי עדיין מנסה למצוא את הרב שידע להכריע בענין גירות סבוכה כזו, ועוד בלי לקבל פרטים מדויקים מהאדם עצמו. וזו אחת מהשאלות הקשות שהעוסקים בעירובין צריכים לעסוק גם בנושאים הלכתיים אחרים, המשליכים על כשרות העירוב. בתפילה ובתקווה שנוכח לזכות את הרבים בלי שום מכשול.

נסיים את הסיפור, שהאחראי החליט שצריך לשכור ממנו לאחר שהתבררו פרטים נוספים שאכ"מ, והלך להפקיד אצלו קופת צדקה של השכונה, כדי שהוא יהיה שכירו ולקטנו. באותה שכונה עשו לפני הרבה זמן פתרון מקורי, שהקנו את כל הקופות הצדקה של קופת השכונה, לאחראי על העירוב, וכתבו על הקופות שחן שייכות לאחראי, ואחר כך חילקו לכל התושבים קופות [החלוקה נעשתה לצורך הצדקה ולא לצורך העירוב, אלא שזה יועיל לעירוב בדרך אגב]. כעת כשהגיע האחראי להפקיד אצלו קופה, אמר אותו גר שכבר יש לו קופה אחת. האחראי אמר לו בסדר והלך בשמחה. סמוך לשבת הגיע למוקד העירוב טלפון מהאחראי שביקש לספר את הסייעתא דשמיא, שהתברר שכבר נעשתה ממנו שכירות ע"י הפתרון שעשו מראש בחלוקת הקופות.

היכוננו לכינוס המיוחד לרבני הישובים ולבודקי העירובים

שיתקיים בעז"ה בעיר נתיבות

ביום שני י"א כסלו תשפ"ג

במעמד הכינוס יישאו מדבריהם רבני ישובים שתיקנו את העירוב

וייצגו מציגות בענינים חשובים העומדים על הפרק

אנו קוראים לכל הרבנים ובודקי העירובים ברחבי הארץ

להצטרף לשמחה של מצוה

ולהוסיף בידיעות חשובות ובמומחיות

לפרטים ולאישור הגעה - מוקד - 05484-83320

במקום הנכון, ואם לא מעמידים אותו במקום הנכון תחת החוט, זה פוסל את כל העירוב. וזה גם מה שהיה בעמוד הזה. האחראי לקח חתיכת פח דקה, ועטף בה את העמוד, ממילא הפח היה קרוב לעמוד, ואם יש נטיה קטנה בעמוד, יוצא שהחוט שנמצא בגובה חמשה מטרים מתחיל במרחק של כמה סנטימטרים מהחלק התחתון של העמוד שבו נמצא הלחי, והחוט אינו מעל הלחי. הבעיה הזו מצויה מאוד, אבל לא תמיד זה כך, לכן ניגשנו אל העמוד ומדדנו אותו בעזרת מכשיר המדידה ובעזרת פלס, ויצא שהעמוד נוטה לשני כיוונים, באופן שלחי אחד של החוט לימין נמצא תחת הלחי, אבל הלחי שפונה לשמאל בזווית של 9 מעלות] אינו תחת הלחי. דבר כזה פוסל ודאי לכ"ע, רק זה דבר שמי שאינו מומחה ומלומד, אינו יודע לשים לב אליו.

החוט קשור רחוק מהעמוד ואינו מעל הלחי

בעמוד הבא היתה הפתעה אחרת, גם שם היה לחי מאותו סוג, אבל לא היה צורך למדוד אם הלחי תחת החוט, מכיון שבמבט לעבר קשירת החוט בגובה ניתן להבחין שיש קשירה חריגה, והחוט עובר רחוק מהעמוד כעשרה ס"מ, ממילא ברור שהלחי אינו תחת החוט, ואינו כשר.

החוט מרחוק מהעמוד ואינו מעל הלחי

כשישבו הזה למדנו, שגם במקרים שאומרים שהעירוב מהודר והכל גדר, צריך מומחה שיבדוק ויפקח על העירוב, כי בשביל עירוב כשר אפילו ברבנות, יש צורך בידע הלכתי רב. ועוד יש ללמוד מזה, כמה חשוב להקפיד על הסטנדרטים החדשים שמכניסים היום לעשיית העירובים, כגון שלא להשתמש בלחים לעמודי תאורה, אלא להקפיד על עמודי עירוב תקינים עם חוטים על גביהם. כי בזה עוקפים הרבה טעויות מצויות, ומונעים חילול שבת ומכשול של הרבים.

ליזוי המהפך בישובי הדרום בתיקון הרבה ישובים

בתקופה האחרונה יש התעוררות רבה בישובי הדרום, לתקן את המצב הנורא שיש בעירובים, שנעשו לפני עשרים שנה ויותר, וכעת השתנו הרבה דברים, ונהרסו הרבה עמודים, והאילתורים שנעשו כמובן הרבה מהם אינם כשרים, כגון קשירת חוטים לגגות, או מהצד לעמוד עץ וכו'. מוקד העירוב מלווה את המהפכה הגדולה בס"ד, ובתחילה נערכו כינוסים לעשרות רבני הישובים, שבהם ביארו את ההלכות המעשיות, ונכנסו להכיר את המציאות של העירובים בזמננו עם המחשת ההלכות התלויות בקוצו של חוט.

כמו כן המוקד עורך סיורים והדרכות, תכניות מסודרות ומפורטות, עורך תרשימים ומפות, ומשתמש באמצעים טכנולוגיים בתצלומי אוויר וצילומי רחפן, מספק חומרים טובים, ועומד בקשר עם הרבנים ועם העובדים לענות על השאלות המתחדשות בשעת העבודה. אמנם מחובתנו לציבור הבני תורה, לציין שלא יבואו לסמוך עליהם לכתחילה, כי יש מקומות שיש תושבים שאינם שומרי תומ"צ, ובפרט שצריך להסתמך על קולות שהתבארו בפוסקים כגון עמוד עקום וכדומה, אבל מדריכים ומפקחים שיעשו על פי הוראות הפוסקים, ולא יהיו בהם דברים שהוראת הפוסקים שלא להקל.

בתקופה האחרונה יש כבר ששה ישובים שעשו שינוי ומהפך גדול, והשלימו את תיקון העירוב. כל ישוב החליף כמה עשרות עמודים חדשים, ויש מהם שהוסיפו קרוב למאה עמודים. ההשקעה היא עצומה, הפרט שמדובר בישובים שהמוטג להשקיע עשרות אלפי שקלים בענין הלכתי הוא דבר רחוק מהשגתם. אבל עם כל זאת רבני הישובים עשו מאמץ, השיגו כספים, השקיעו שעות רבות, ופיקחו על העובדים ולויו אותם בכל פרט ופרט. עד שבס"ד יש כאמור ישובים שכבר השלימו את התיקון, ועוד כמה ישובים שבאמצע התהליך.

לאור השלמת העירוב בכל כך הרבה מקומות בתקופה קצרה, ולצורך חיזוק ההתקדמות גם בישובים נוספים, וחיזוק שמירת השבת אצל כלל התושבים, אנו נערכים לכינוס מיוחד שיתקיים בעז"ה בהשתתפות עשרות רבני ישובים, ובהשתתפות בודקי עירובים מומחים, יחד עם ציבור אברכים מהדרום, לומדי השיעורים במסגרות של "מוקד העירוב".

שיעור לחיזוק השכירות מגוים המתגוררים בשכונות חרדיות

בליל שבת האחרון התקיים שיעור מיוחד בביהמ"ד בבני ברק בעניני השכירות מגוי ומומר, לחיזוק שיתוף הפעולה עם הציבור, שידועו על דיירים חדשים, כדי שהאחראים ידעו לעשות מהם שכירות פרטית כדון, וכן לסייע לאחראים בהפקדת חפץ או בפניה אישית לשכן, כדי להכשיר את העירובים כפי הוראות גדולי ההוראה.

לשיעור הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM